

Vedlegg sak 45.15

Resultater fra hønsfugltakseringene

NINA / HiHM / HiNT

19. august 2015

Kommentarer

Vi vil påpeke at det er rettighetshaverne som er ansvarlige for at linjene er lagt ut slik at de er representative for de området de er ment å dekke. Dersom linjene ligger i habitater hvor det generelt er høyere tettheter enn i resten av området vil tettheten overestimeres. I tilfeller hvor linjefordelingen er dårlig balansert mellom områder (mange linjer i noen små område, få linjer i store områder) vil dette kunne påvirke resultatene. Innenfor et takseringsområde bør det oppnås minimum 40 observasjoner for at metodikken skal kunne gi et godt tetthetsestimater. I tilfeller med få observasjoner og hvor linjene ikke er representative for området bør man betrakte estimatene som en indeks og ikke som et presist mål på tettheten i forvaltningsområdet.

På grunn av korte tidsfrister er det også tatt utgangspunkt i at lokalkontakter og regionansvarlige har stått for kvalitetssikringen av dataene.

Metoder

For å forenkle og å standardisere analysene har vi valgt å analysere alle data med en såkalt «Half Normal» (HN) oppdagbarhetsfunksjon. Dette gjør at det blir enklere å sammenlikne data mellom områder med lite og mere data. Half Normal er den enkleste oppdagbarhetsfunksjonen. Selv i tilfeller med relativt mye data vil ofte de andre funksjonene være noe ustabile i den grad at estimatene endrer seg raskt selv med små endringer i datasettet. Vi har likevel vurdert også andre funksjoner, og vil rapportere resultater også fra disse dersom disse gir helt andre resultater. Inkludert i de ulike estimatene er vilt1 = sone 1 + sone 3 + Gløtvola, vilt2 = Kvitvola + Østfjellet og vilt1 = Lillerøåsen. Samleestimatet er alle områder.

Oversikt over datagrunnlaget

Tabell 1 Deskriptiv statistikk for i 2015.

Område	Ant. linjer	km taksert	Ant. observasjoner	Ant. fugl
Totalt	61	224.8	90	275
Vilt1	6	36.01	22	67
Vilt2	13	50.75	22	74
Vilt3	42	138.1	46	134

Resultater

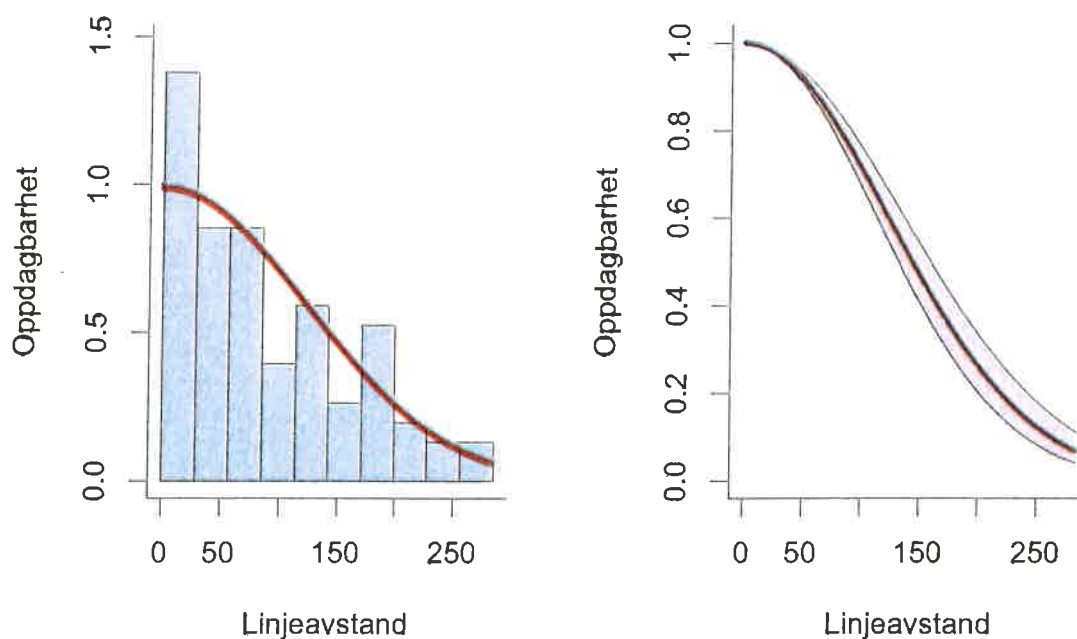
Tabell 2 Områdevis estimater for lirype i i 2015. Kyllingproduksjon rapporters som antall kyllinger pr. par (høne for skogsfugl). Nedre CL og Øvre CL representerer henholdsvis øvre og nedre konfidensintervaller (95%), og CV representerer variasjonskoeffisienten. (spredningen i resultatene).

Områdenavn		Estimat	Nedre CL	Øvre CL	CV
Samleestimat	Total tetthet	4.3	2.7	6.8	0.22
	Tetthet av voksen fugl	2.1	1.4	3.1	0.2
	Kyllingproduksjon	1.7	1.3	2.2	0.12
Vilt1	Total tetthet	6.1	2.7	13.7	0.34
	Tetthet av voksen fugl	2.5	1	5.9	0.36
	Kyllingproduksjon	2.5	1.2	3.8	0.26
Vilt2	Total tetthet	4.2	1.8	9.8	0.41
	Tetthet av voksen fugl	2.1	1.1	4.1	0.31
	Kyllingproduksjon	1.8	0.9	2.7	0.24
Vilt3	Total tetthet	2.7	1.8	4.1	0.21
	Tetthet av voksen fugl	1.6	1.1	2.5	0.21
	Kyllingproduksjon	1.5	1	2	0.18

Oppdagbarhetskurve for lirype i i 2015

ESW: 151 meter (SE: 12 meter)

Trunkering: 284.4 meter

Figur 1. Figuren til venstre viser oppdagbarheten fra takseringslinja og utover (totalt for området). Effektiv stripebredde (ESW) er den avstanden fra linja der det er gjort like mange observasjoner utenfor som anslått ikke funnet innenfor. Med trunkering menes at de 10% observasjonene som er lengst bort fra linja er fjernet (for å jevne ut oppdagbarhetskurven) - hvilken avstand dette gjelder er notert over. Figuren til høyre er en gjengivelse av oppdagbarhetskurven, med usikkerhetsmål angitt.

Resultater fra hønsfugltakseringene

NINA / HiHM / HiNT

17. august 2015

Kommentarer

Vi vil påpeke at det er rettighetshaverne som er ansvarlige for at linjene er lagt ut slik at de er representative for de området de er ment å dekke. Dersom linjene ligger i habitater hvor det generelt er høyere tettheter enn i resten av området vil tettheten overestimeres. I tilfeller hvor linjefordelingen er dårlig balansert mellom områder (mange linjer i noen små område, få linjer i store områder) vil dette kunne påvirke resultatene. Innenfor et takseringsområde bør det oppnås minimum 40 observasjoner for at metodikken skal kunne gi et godt tetthetsestimert. I tilfeller med få observasjoner og hvor linjene ikke er representative for området bør man betrakte estimatene som en indeks og ikke som et presist mål på tettheten i forvaltningsområdet.

På grunn av korte tidsfrister er det også tatt utgangspunkt i at lokalkontakter og regionansvarlige har stått for kvalitetssikringen av dataene.

Metoder

For å forenkle og å standardisere analysene har vi valgt å analysere alle data med en såkalt «Half Normal» (HN) oppdagbarhetsfunksjon. Dette gjør at det blir enklere å sammenlikne data mellom områder med lite og mere data. Half Normal er den enkleste oppdagbarhetsfunksjonen. Selv i tilfeller med relativt mye data vil ofte de andre funksjonene være noe ustabile i den grad at estimatene endrer seg raskt selv med små endringer i datasettet. Vi har likevel vurdert også andre funksjoner, og vil rapportere resultater også fra disse dersom disse gir helt andre resultater. Estimert inneholder data fra områdene Gløtvola/Vilt3 + Vilstellområde3 skogsfugl og sone1/vilt3

Oversikt over datagrunnlaget

Tabell 1 Deskriptiv statistikk for Engerdal Fjellstyre i 2015.

	Ant. linjer	km taksert	Ant. observasjoner	Ant. fugl
-	46	151.2	41	85

Resultater

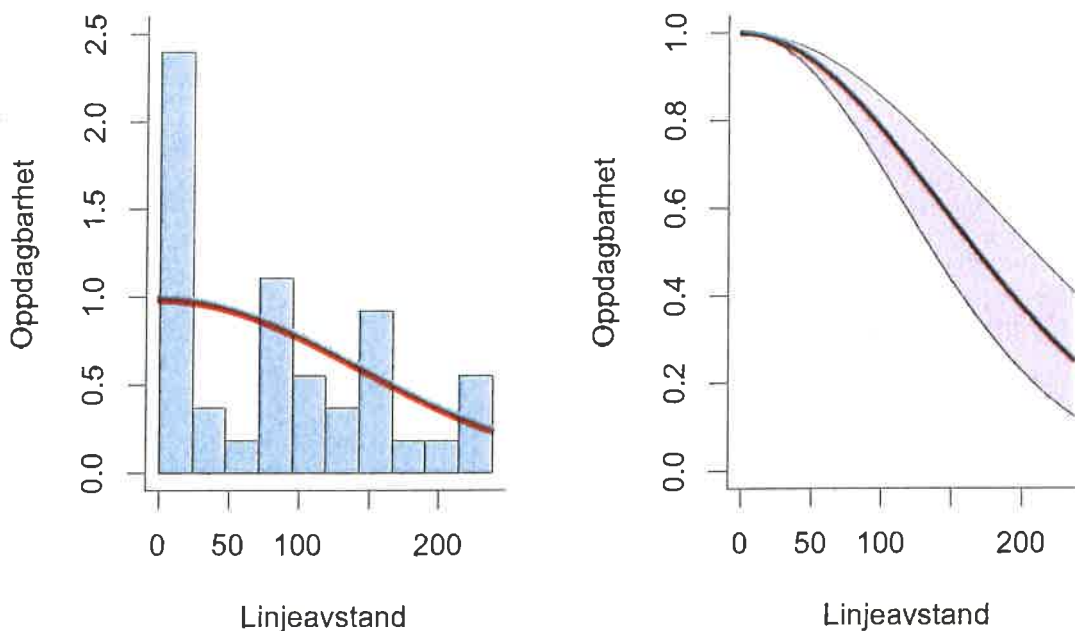
Tabell 1 Resultater for skogsfugl i Engerdal Fjellstyre i 2015. Kyllingproduksjon rapporteres som antall kyllinger pr. par (høne for skogsfugl). Nedre CL og Øvre CL representerer henholdsvis øvre og nedre konfidensintervaller (95%), og CV representerer variasjonskoeffisienten (spredningen i resultatene).

	Estimat	Nedre CL	Øvre CL	CV
Total tetthet	1.6	0.9	2.8	0.3
Tetthet av voksen fugl	1	0.6	1.6	0.26
Kyllingproduksjon	1.1	0.6	1.6	0.23

Oppdagbarhetskurve for skogsfugl i Engerdal Fjellstyre i 2015

ESW: 162 meter (SE: 21 meter)

Trunkering: 238 meter

Figur 1. Figuren til venstre viser oppdagbarheten fra takseringslinja og utover (totalt for området). Effektiv stripebredde (ESW) er den avstanden fra linja der det er gjort like mange observasjoner utenfor som anslått ikke funnet innenfor. Med trunkering menes at de 10% observasjoner som er lengst bort fra linja er fjernet (for å jevne ut oppdagbarhetskurven) - hvilken avstand dette gjelder er notert over. Figuren til høyre er en gjengivelse av oppdagbarhetskurven, med usikkerhetsmål angitt.

Område	Antall meter	Ant. ryper / obs.	Antall ryper / skogst	Ryper / km ² 90% sikkerhet							Ant k/høne*							
				2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rype																		
Statsalm. sone 1	50 899	24	99		2(1-4)	6(3-13)	7(4-14)	10(7-12)	2(1-3)	3(2-8)	6(4-12)							
Statsalm. sone 3	42 320	27	142	22(13-38)	15(9-25)	8(6-13)	7(4-13)	8(6-11)	5(3-9)	12(8-15)	11(5-22)							
Statsalm. sone 2 / Viltstellområde 2	54 390	23	164	23(13-40)	21(13-32)	6(3-9)	21(14-31)	22(17-29)	6(4-8)	9(6-12)	11(4-38)							
Statsalm. sone 2 / Gletvola	58 796	26	86	4(2-8)	8(4-14)	2(1-6)	6(3-12)	7(5-10)		6(4-8)	5(2-10)							
Viltstellområde 1	36 003	24	116	51(26-99)	27(19-38)	8(6-11)	30(20-45)	13(8-20)	9(7-12)	8(6-11)	12(5-25)							

Område	Antall meter	Ant. ryper / obs.	Antall ryper / skogst	Ryper / km ² 90% sikkerhet							Ant k/høne*							
				2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skogsfugl																		
Statsalm. sone 1	50 899	6	9					7(4-11)	3(2-5)	7(5-11)	0,9(0,3-3)							
Statsalm. sone 2 / Gletvola	58 796	7	9	3(2-5)	3(1-5)	3(2-6)	5(2-10)	1(0,6-2)	0,7	2(4-8)	1,2(0,5-2,9)							

* Antall observasjoner som er grunnlag for beregningene. Enkelte observasjoner utenfor en gitt, men varierende avstand fra linja utelates fra beregningene (eksempelvis oppflukter på lange avstander).

Takseringsresultater Engerdal kommune 2014

Hønsefuglportalen.no har nå overtatt for Høgskolen i Hedmark avd. Evenstad og har nå foretatt sine beregninger og årets resultater foreligger i tabellen under med rød skrift. Takseringsresultatene må en ta for det de er. De gir en pekepinn på tetthet, altså antall rype pr km², og en høvelig god indikasjon på årets produksjon av kyllinger.

Etter to svært gode smånagerår i 2010 og 2011 ble det vinteren 2012 gnagerkollaps. Våren 2013 var det en del smånagerer å se og forhåpninger om et godt produksjonsår var tilstede uten at det slo til. Høsten 2013 ble jaktrykket halvert under rypejakta i forhold til forrige år med strenge dags- og ukekvoter for dem som fikk kort, for å begrense jaktrykket. I våres var det fortsatt lite stamfugl og lite smånagerer å se i fjellet, i lavereliggende områder på innmark var det derimot bra med smånagerer. Siden predasjonstrykket på hønsefugl, både i eggfase og tidlig kyllingsfase, ofte blir høyt når det er lite smånagerer, må normalt alle andre parametre som er avgjørende for produksjon av rype og skogsfugl slå til dersom det skal bli et brukbart småviltår. Kamera ved skogsfugltreir viser også høy predasjon de tre siste vårene. Årets produksjon av rype på rundt 5 kyllinger pr høne er ikke så aller verst, men tettheten pr kvadratkilometer er veldig lav i noen områder og generell lav. For de områdene som har litt skogsfuglterreng på takseringslinjene er det veldig dårlig tetthet og produksjon.

Statsallmenningens sone 1:

Området øst for Femund og nord for Drevsjø. Deler av linjene går i åpen skogsmark, noe en må være klar over når en sammenligner tetthet på rype i dette området sammenlignet med rene fjellområder (eksempelvis statsalm. 2 / viltstellområde 2). Takseringen viser generelt lite rype og skogsfugl, og lav årsproduksjon. NB. Ingen takseringslinjer nord ved Svukuriset samt inne i selve Femundsmarka.

Statsallmenningens sone 3:

Området vest for Femund og nord for Isterfossen. Deler av linjene går også her i åpen skogsmark, noe en må være klar over når en sammenligner tetthet på rype i dette området sammenlignet med rene fjellområder (eks statsalm. 2 / viltstellområde 2). Bedre resultater enn sone 1, men generelt lite med rype og samme produksjon. Mye tyder på at samme tendens også gjelder for skogsfugl, selv om enkelte store rype- og skogsfuglkull har blitt observert utenom takseringen.

Statsallmenningens sone 2 / viltstellområde 2:

Takseringslinjene går i fjellområdene på begge sider av Engerdal sentrum (Kvitvola, Engerdal Østfjell – Hårjehogna), både på statsallmenningen og privat grunn, som er administrert av viltstellområde 2. Her viser takseringen lav rypetetthet med en brukbar produksjon på ca 7,5 kyllinger pr høne når man slår sammen områdene. Det kan imidlertid legges til at enkelte store kull har blitt observert utenom selve takseringen.

Viltstellområde 1:

Takseringslinjene går på privat grunn sør i kommunen, øst for Engersjøen, rundt Lillerøasen. I utgangspunktet veldig godt rypeterreng, men takseringsresultatene er dårlige sammenlignet med gode år, noe som også gjelder sammenlignbart område Bittermarka i Trysil (tetthet 9 ryper/km² og 7,1 kyllinger pr par).

Statsallmenningens sone 2 /

Gløtvola:

Takseringslinjene går i området ved Gløtvola, som ligger på statsallmenningens sone 2. Deler av linjene i åpen skogsmark. Lite rype og lite skogsfugl.

Fra: Norges Fjellstyresamband <nfs@fjellstyrene.no>
Sendt: 17. august 2015 14:12
Til: Norges Fjellstyresamband
Emne: Småviltjakta 2015

Hei

Mange fjellstyrene har nå startet takseringer av rype og skogsfugl. Ingen estimat på bestanden foreligger enda, men NFS har fått tilbakemelding fra en god del fjellstyrene om det det ser veldig dårlig ut. Dette komme i mange tilfeller som en naturlig konsekvens av en kollaps i smånagerbestandene i vinter/vår, noe som var mer utbredt da man for mange år siden hadde mer normale smånagersvigninger. Mange fjellstyrene stiller i en slik situasjon spørsmålet: Hva gjør vi hvis takseringene eller andre observasjoner viser at det faktisk nesten er helt tomt i fjellet for lirype?

Tre spørsmål som raskt dukker opp er:

1. Skal vi åpne for jakt på lirype?
2. Hva skal vi gjøre i forhold til kort som allerede er solgt?
3. Er det andre måter vi kan sikre økonomien på i forhold til småviltkort.

NFS har sett litt på disse spørsmålene og kommer her med noen kommentarer.

1. Skal vi åpne for jakt på lirype?

Litt over 20 fjellstyrene takserer pr i dag deler av sine terreng og analysere resultatet ved bruk av Distance-metoden. Disse fjellstyrene benytter også Hønsefuglportalen i sitt arbeid. Øvrige fjellstyrene ser på takseringer i nærliggende områder, benytter forrige års fellingstall, rapporter fra folk som har vært i fjellet mv. På bakgrunn av dette vurderer fjellstyrene om det skal åpnes for jakt eller ikke, samt hvilke regulerende tiltak som skal benyttes.

Fjellstyrenes arealer varierer veldig i størrelse, kvalitet (ift rypeterreng), topografi, jakttrykk i naboområder mv. Det er derfor vanskelig for NFS å gi noen generelle råd.

Dersom bestandene i enkelte områder nå er så lave som man frykter, og kanskje lavere enn man noen gang har hatt siden man begynte med takseringer, bør man kanskje begynne å vurdere om man må stoppe lirypejakta. Forskning viser at jaktuttaket fra bestanden i stor grad kommer i tillegg til naturlig dødelighet. Det vil si at jakta i et område påvirker neste års bestand. Man må derfor vurdere å frede et område og håpe bestanden slik sett raskere kommer seg opp på et høyere nivå. I en liten statsallmenning må man også vurdere dette i forhold til hva som gjøres i forhold til jaktuttak på tilgrensende arealer. Skal man åpne for jakt må man begrunne fjellstyrevedtaket på en god nok måte som underbygger argumentene om at det er forsvarlig å åpne for jakt. Tidligere har fjellstyrene fått klage på vedtak og blitt politianmeldt både for å åpne for jakt og for ikke å åpne for jakt. Det er derfor viktig at dere begrunner deres vedtak godt.

Fjellstyrene har også gode muligheter for å innføre dagskvoter, sesongkvoter (for eksempel tre ryper pr jeger pr sesong), senere jaktstart/kortere jakttid, mindre jaktområde etc.

2. Hva skal vi gjøre i forhold til kort som allerede er solgt?

Mange fjellstyrene selger jaktkort i april/mai slik at jegerne så tidlig som mulig skal vite om de får jakt slik at dette kan planlegges ift ferie, hytter etc

For et par år siden var det noen fjellstyrene som fredet lirypa, og spørsmålet om tilbakebetaling av allerede betalte jaktkort dukket da opp. Noen fjellstyrene valgte å tilbakebetale hele beløpet, andre kun deler av beløpet. Det ble naturlig nok noe oppstyr blant de som ikke fikk tilbakebetalt hele beløpet. Noen fjellstyrene valgte å holde tilbake et beløp tilsvarende provisjonskostnadene ved salg fra Inatur. På bakgrunn av den noe uryddige situasjonen ba NFS fjellstyrene føre opp på alle jaktkort/kontrakter hvilke premisser som gjaldt for kortsalget og hvor stort beløp jegerne kunne forvente å få tilbake dersom man måtte frede en eller flere arter. Tilsvarende var tilfelle under tidligere utbrudd av fugleinfluenza, så det var fare for at all jakt på fugl ble forbudt. For de fjellstyrene som har gjort

dette vil man kunne tilbakebetale det beløp som evt er omtalt i kontrakten. Disse vilkår var jegeren klar over da han signerte, slik at det vil være mulig å holde tilbake noe av beløpet.

For de fjellstyrene som fremdeles ikke har beskrevet for jegerne noen prosedyre for tilbakebetaling ved fredning av lirype vil en tilbakebetaling av deler av beløpet i mange tilfeller skape mange negative tilbakemeldinger. Det er vanskelig for NFS å anbefale hvor stor andel av beløpet som evt bør tilbakebetales da dette kommer an på økonomi, salgsmåte, tekst på kontrakt, muligheter/interesse for hundetrening, jakt på andre arter etc. Man må kanskje akseptere å tilbakebetale i alle fall deler av beløpet, om ikke hele i enkelte tilfeller.

3. Er det andre måter vi kan sikre økonomien på i forhold til småviltkort.

Ut fra situasjonen i dag er det flere alternativ et fjellstyre kan velge hvis man velger å ikke åpne for lirypejakt:

1. Gi jegerne som allerede har kjøpt kort mulighet for å trene hund og/eller jakte annet småvilt.
2. Gi jegerne mulighet til å jakte neste år istedenfor.
3. Tilbakebetale hele eller deler av beløpet.

Vi håper takseringene viser bedre bestander enn fryktet. Vi ber fjellstyrene som er usikre kontakte nabofjellstyrer for å høre om hvilket inntrykk de har av bestanden og hvilke tiltak de vurderer å sette i som feks dagskvoter og sesongkvoter. Slik kan vi få noenlunde like tiltak i like regioner. Denne e-posten må ikke tolkes som om at vi anbefaler fjellstyrene å frede eller ikke frede. Kunnskap til å ta denne beslutningen finnes best lokalt!

Vi ber også de fjellstyrene som takserer snarest mulig etter taksering sende oss tekst og evt tall som dere ønsker skal publiseres i en felles pressemelding. Hvis dere ikke har hatt tid til å fatte vedtak om regulering (kvote, jaktperiode etc) kan det bare opplyses om dette i teksten, og dato for når dette vil være klart.

MVH, Torgeir Lande

Torgeir Lande
Rådgiver/Biolog
Norges Fjellstyresamband
Stortingsgata 30
0161 Oslo
TLF: 22 83 15 35
TLF DIR: 41 52 67 22